

ményt érvényesíthetővé pusztán az a körülmény, hogy az okozatai fennállnak.

Az ellenkező felfogás u. i. arra a H. T. rendszerével ellenkező, tarthatatlan eredményre vezetne, hogy a házasságnak egy fiatalkori ballépése miatt évtizedek múlva is felbontható lenne a házassága, ha a ballépés következményei még fennállnak. Így p. o. a házassági hűség megszegése miatt, ha a cselekményből gyermek származott, a házasság mindaddig felbontható lenne, amíg a gyermek, — a következmény él. Vagy p. o. ha bántalmazásból kifolyólag a házastárs — mondjuk — egy ujját elvesztette, amíg a következmény fennáll (tehát haláláig), a bántalmazást bontó okul érvényesíthetné.

Ihj. dr. Zsembery István.

JOGÉLET.

Tóth Lajos emlékére.

A debreceni egyetem magánjogi professzorának halála fakultásának és a magyar jogtudományának nagy vesztesége. Érdekes, színes egyéniség volt, aki éles vonalaival messze különvált a szürkeségben elvesző közönbösségtől. Minden írását átlengte gondolkodásmódjának egysége — pár mondat olvasása után biztonsággal rá lehetett ismerni a szerzőre. Erős abstrakció, a jogszabályok tartalmi felfejtésében megnyilvánuló határozott logikai vonalvezetés, a gondolatmenet következetes fegyelmezettsége tették ki munkássága értékét. Jellegzetes izes stílusa a közvetlenség erejével hatott. Az a fajta embertípus, amelyről Ady írta szívük izzik, agyuk jégcsapos — és illik rá a folytatólagos idézet is — útját „szánva szórja be hideg gyémántporral a nap”.

Szemlélődés.

Büszke XX. századunkban a csillagok busásan vesztettek ragyogásukból, — nehéz eldönteni, hogy azért-e, mert a technika tökéletes eszközei közel hozták, részekre bontották őket, — avagy azért-e, mert a városok iparfelhői elállították sugárzásuk útját, — avagy végül azért-e, mert vesztettünk készségünkől a tündöklés elismerése iránt.

Lapunk vezető helyén értékes tanulmányt közlünk a válságjog azon fejezete köréből, mely a tulajdon intézményének kopásáról, részbeni lebontásáról, sőt — egyes jogrendszerekben — annak megtagadásáról szól. Tulajdon! — oly régi eszmény, mint amilyen maga az ember — évezredek történelmének kísérője,

egész tudományos rendszerek elméleti kutatásainak gerince. Igaz: mindig tudtuk, hogy fogalmi tartalma nem állandó, hanem változatosan mozgó, mint minden, ami nem eredettől fogva való adottság, hanem az emberi szellem alkotása, — tudtuk, hogy vannak a társadalmi összhangból, a közjogból folyó szinte örök korlátozásai. De mégis úgy élt ez az intézmény elképzelésünkben, mint a társadalmi, vallási, erkölcsi és jogi élet alapja. Ma pedig — nevezzék akár az autarkias elvből folyó szükségeseknek, a korporációs gondolat megvalósítási útjának, az állami teljhatalom kiépítésének, a szocialisztikus eszme életreváltásának, — mindenkép fúrják-faragják, törik-rombolják e fundamentumot.

De ez az összpontosított ostrom egy szempontból élesen válik két táborra: az alapgondolat az egyik részen a tulajdonjog szentségének elvi elismerése, a másikon annak határozott tagadása volt. Az egyik szárnyon az intézménynek csak egyik-másik gyermekét pusztították el, az anyának — magának az intézménynek — megkegyelmeztek; a másikon azonban egyenesen az anya kiirtását tűzték ki célul. Hogy a világ minden polgári társadalma ez utóbbi elgondolással élesen szembefordult, ez magától értetődő logikai szükségszerűség.

Most — úgy tűnik, — színváltozással állunk szemben. Az új szovjetalkotmány legfőbb újításait olvasván, a 10. cikkben a következőket találjuk: „Törvényesen védetik az állampolgárok személyi tulajdonjoga munkakeresményükön, az általuk megtakarítottakon, lakóházukon és hozzátartozó háztartásukon, házgazdálkodási és háztartási tárgyainkon, a személyi szükségleteiket és személyi kényelmüket szolgáló dolgokon — valamint az öröklési jog is az állampolgárok személyi tulajdona tekintetében.”

Túláságosan kevésbé ismerjük az összefüggéseket, kulisszatitkokat, rejtett rendeltetéseket ahhoz, hogy ítéletet tudjunk alkotni ezen új jogszabály jelentősége tekintetében. De önkéntelenül a Leo Reuss—Kaspar Brandhofer eset jut eszünkbe, mely az utóbbi hetekben annyit foglalkoztatta a világsajtót. A beérkezett, elismert, hírnévre szert tett színész elveszti pozícióját és azt tekintélyével visszaszerezni nem tudja, — de egy tehetségesen kitűnő ötlet nyomán — primitív öserő álruhájában — visszalopódzik a játékok porondjára és lángoló sikert, egetverő tapsot arat.

Ott, ahol a fentebb idézett új szabályt most megalkották, idestova húsz évvel ezelőtt elűzték a tulajdonnak bevált, elismert, tekintélyben tündöklő intézményét. Ma visszalopódzik, mint primitív öserő. Naturam expellas furca, tamen usque recurrit.

Talán még felragyog a „droits de l'homme“ többi csillagzatának is?